

Erasmus+

**Rahvusvaheline
mõõde Eesti
kutseõppeasutuste
strateegiliste
eesmärkide
planeerimises ja
igapäevases
koolitöös**

ARCHIMEDES

Eesti hariduse ja teaduse heaks
For education & research in Estonia
www.archimedes.ee

Uuringu tellija: SA Archimedes
Teostaja: Accaro OÜ, Evelin Silla

KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

Rahvusvahelise koostöö erinevaid vorme on Eesti kutsekoolides rakendatud 1990. aastate lõpust saadik, peamiselt mitmesuguste Euroopa programmide toel (nt Leonardo da Vinci, elukestva õppe programm, Erasmus+ jt). Rahvusvahelise koostöö süstemaatiline eesmärgistamine ja strateegiline planeerimine õppeasutuse tasandil on alanud viimastel aastatel. Alates 2014. aastast on Euroopa Komisjon järginud kõrghariduse eeskujuga ja loonud Erasmus+ kutsehariduse õpirände harta. Harta eesmärgiks on akrediteerida ja tunnustada kutseõppeasutusi, kes on olnud edukad kvaliteetse õpirände korraldamises oma õpilastele ja töötajatele ning julgustada neid rahvusvahelise koostöö strateegiaid edasi arendama. Seetõttu on õpirände harta olnud Eesti kutsekoolide rahvusvahelistumise strateegiate arendamisel peamiseks hooandjaks.

2015/2016 esitasid taotluse Erasmus+ kutsehariduse õpirände harta saamiseks 15 Eesti kutseõppeasutust 42-st. Harta on antud 7 koolile.

Selle uuringu eesmärgiks oli kaardistada Erasmus+ õpirände harta taotluse esitanud kutseõppeasutuste strateegiates sisalduvad rahvusvahelistumise sihid, selgitamaks välja, kuidas strateegiate elluviimist korraldatakse ja millised rahvusvahelistumise protsessiga seotud arengud toimuvad kutseõppeasutuste igapäevases elus.

Analüüs viidi läbi kolmes etapis. Esimeses etapis (2017. a veebruaris) teostati ülalmainitud 15 kutseõppeasutuse rahvusvahelistumise strateegiate ja arengukavade sisuanalüüs. Eesmärgiks oli kaardistada peamised strateegiates käsitletud teemad (tabel 1).

Tabel 1. Kutseõppeasutuste strateegiates käsitletud teemad

Teema	Strateegiate arv
Õpetajate ja õppijate õpiränne	15
Personali arendamine	15
Partnerlussuhete arendamine	15
Kutseõppe- ja koolituse kvaliteedi arendamine	15
Rahvusvahelise tuntuse suurendamine ja suhete elavdamine	12
Õppeprotsessi arendamine	11
Õppekavade arendamine	9
Kaasamine ja võrdõiguslikkus	9
Teadmiste jagamine teiste riikidega	4

Teises etapis (märtsist aprillini 2017) viidi kõigis 15 koolis läbi internetiküsitlus.

Kolmandas etapis (maist juunini 2017) teostati juhtumianalüüs. Analüüs andis lisainformatsiooni hetkeseisu kohta organisatsioonides. Intervjueeritud koolide valimisse kuulus viis kooli. Uuringu teises ja kolmandas etapis käsitleti järgnevaid teemasid:

- rahvusvahelistumise strateegia väljaarendamise protsess
- õpilaste osalemine rahvusvahelistes tegevustes
- personali (sh õpetajate) osalemine rahvusvahelistes tegevustes
- peamised rahvusvahelistumisega seotud arengud koolides
- rahvusvahelise teadlikkuse ja suhtlemise arendamine
- erialaste teadmiste jagamine väljaspool Eestit

PEAMISED JÄRELDUSED

Koolid peavad kutsehariduse rahvusvahelistumist oluliseks.

Kutseõppeasutustele on Euroopa Komisjoni ja Põhjamaade Ministrite Nõukogu poolt loodud mitmesuguseid võimalusi osalemiseks rahvusvahelistes koostöö- ja õpirändeprojektides (Erasmus+ ja Nordplusi programmid jt). Ligikaudu 90% koolidest osales vähemalt kahes ja 40% koolidest vähemalt kolmes programmis, mis toetavad rahvusvahelist koostööd. Osalemist rahvusvahelises koostöös (sh õpetajate ja õpilaste õpiränne) peetakse õppekavagruppide akrediteerimisel üheks kriteeriumiks. Viis intervjuueeritud kooli rõhutasid, et riikliku rahvusvahelistumise strateegia väljatöötamine tagaks süstemaatilisema lähenemise kutsehariduse rahvusvahelistumises üldiselt.

Rahvusvahelistumisv strateegiate analüüs näitas, et strateegiate kvaliteet varieerub kooliti.

Mõnel juhul oli eesmärkide formuleering liiga üldsõnaline ning prioriteetseid valdkondi ja tegevusi ei olnud välja toodud. Seetõttu ei olnud koolide omapära ja erilisi külgi selgelt esile tõstetud.

Enamik kutseõppeasutuste rahvusvahelistumise strateegiatest on seotud peamiste riiklikku haridusstrateegiat käsitlevate dokumentidega, viiteid valdkondlikele ja piirkondlikele eesmärkidele on vähem.

Kutseõppeasutused lähtusid oma rahvusvahelistumise strateegiates peamiselt eesmärkidest, mis on kirjas Eesti elukestva õppe strateegias 2020, kutseharidusprogrammis 2016-2019 ja koolide arenguka-

vades. Samal ajal seostasid ainult pooled koolid oma rahvusvahelistumise strateegiad valdkondlike ja üks kolmandik koole piirkondlike eesmärkidega.

On tervitatav, et rahvusvahelistumise strateegia koostamisel osalesid erinevad töötajad, ent kohalike tööandjate osalemist strateegia koostamise protsessis ei mainitud.

Erinevad rahvusvaheliste tegevuste eest vastutavad koolitöötajad, näiteks juhtkonna liikmed, arendusjuht/projektijuht, (juht)õpetajad ja pooltes koolides ka õpilased osalesid strateegia väljatöötamise protsessis. Tööandjate osalemist protsessis ei mainitud, kuigi 73% koolidest märkis, et tööandjad on rahvusvahelistumise strateegia ellurakendamisel olulisteks partneriteks.

93% kutseõppeasutustest hindab rahvusvahelistumise strateegia eesmärke regulaarselt.

Umbes pooled koolid käsitlesid oma rahvusvahelistumise strateegiates eesmärkide hindamist. Pole aga täpsustatud, kuidas eesmärke hinnatakse ja kuidas tulemusi tulevas-tes tegevustes arvesse võetakse. Eesmärkide regulaarne hindamine võimaldab kaardistada rahvusvahelistumise strateegiate elluviimisel ette tulevaid takistusi ning neid aja-kohastada.

**Õpirände suurendamine on üks strateegiate võtmetähtsusega ees-
märke, ent uuring tõi välja ka takis-
tused.**

Kõigi koolide strateegiadokumentides oli kirjeldatud õpirändetegevuste eesmärke. Intervjuudest tuli aga välja, et õpirändel käivate õpilaste

arvu suurendamisel on peamiseks takistuseks nende täiskasvanud õpilaste, kes ei saa muude kohustuste tõttu õpirännetel osaleda, osakaalu kasv. Ka õpirändetegevuste korraldamise eest vastutavate töötajate suur töökoormus võib osutada takistuseks.

Õpilased osalevad mitmesugustes rahvusvahelistes tegevustes ja nende toetamiseks rakendatakse meetmeid.

Lisaks õpirännetele osalevad õpilased välisõpilaste võõrustamisel ja samuti rahvusvahelistel üritustel (sh kutseoskusvõistlustel). Kõik koolid pakuvad oma õpilastele täiendavaid keelekursusi. 93% koolidest võimaldab õpirändel käivatele õpilastele toetusmeetmetena paindlikku õppekorraldust, nõustamist ja kultuurilist ettevalmistust andvaid kursusi.

87% kutseõppeasutustest kinnitab, et õpetajate huvi rahvusvahelistes tegevustes osalemise vastu on tõusnud ja kaasa lööb peaaegu kolmandik töötajaskonnast. Rakendatakse mitmeid meetmeid, toetamaks õpetajate osalemist rahvusvahelises töös.

Kõik koolid võimaldavad paindlikku töökorraldust ja 87% koolidest pakub õpirännetel osalejatele nõustamist. Täiendavaid võõrkeelekursusi pakub 73% koolidest ja kultuurilise ettevalmistuse kursusi 67% koolidest. Ehkki enamik koole korraldab

täiendavaid võõrkeelekursusi, pidasid pooled koolid õpetajate eba piisavat võõrkeelteoskust üheks takistuseks rahvusvahelistumise strateegia ellurakendamisel.

Rahvusvahelises töös osalemine on toetanud kutseõppeasutuste õppekavade arendamist.

Viimase kolme aasta jooksul on rahvusvahelise koostöö tulemusena kolmandikus koolidest välja töötatud ja ellu rakendatud uusi õppekavasid ning peaaegu kaks kolmandikku koolidest on muutnud olemasolevate õppekavamoodulite õpiväljundeid ja ülesehitust.

Rahvusvaheline koostöö on saanud kutse- ja täiendõppe protsessi osaks.

Uuringust tuli välja, et viimase kolme aasta jooksul on enamik koole rahvusvahelise töö tulemusena mitmekesistanud oma õpetamismeetodeid, välja töötanud ja/või kasutusse võtnud kaasaegseid interaktiivseid õppematerjale õppijate jaoks ja ajakohastanud õpikeskkonda. 80% koolidest kaasavad õpetamisprotsessi õpetajaid ja koolitajaid välismaalt – näiteks annavad Eestisse tulnud välismaalastest õpetajad lühikese aja jooksul tunde ja viivad läbi meistriklasse/praktilisi koolitusi. 80% uuringus osalenud koolidest rakendavad ECVET-i põhimõtteid. Tagamaks kutse- ja täiendõppe protsessi kvaliteeti, järgib 67% koo-

ldest rakendavad ECVET-i põhimõtteid. Tagamaks kutse- ja täiendõppe protsessi kvaliteeti, järgib 67% koolidest rahvusvahelistes tegevustes osalemise tulemusena EQAVET-i põhimõtteid.

Kutseõppeasutuste rahvusvaheline tunnus on viimase kolme aasta jooksul kasvanud.

80% koolidest märkis, et nende kooli kodulehelt võib leida võõrkeelset informatsiooni kooli kohta. 73% koolide poolt mainiti teise olulise suhtluskanalina trükitud/elektronilisi infomaterjale. Ainult 33% koolidest kasutas võõrkeelse suhtluskanalina Facebooki. Infoühiskonna poolt pakutavate võimaluste ja kanalite (nt kooli koduleht, Facebook jt) aktiivsema kasutamise osas, tutvustamaks koolide rahvusvahelisi eesmärke ja tegevusi, on veel arenguruumi.

Pooled kutseõppeasutused kavatsesid jagada oma erialaseid teadmisi Eestist väljaspool ja enamik koolidest kinnitas, et neil on õpetajaid, kes on võimelised õpetama oma ainet mõnes võõrkeeles.

Uuringust tuli välja, et 53% koolidest kavatses lähema kolme aasta jooksul jagada oma erialateadmisi väljaspool Eestit (sealhulgas kolmandates riikides).

Pooled koolid on oma rahvusvahelistumise strateegiatel kavandanud võõrkeelsete õppekavade pakumist. Praeguse seisuga on ainult ühel koolil välisõpilastele mõeldud õppekava. Uuringust selgus, et umbes 20-30% poolte koolide kutseõpetajatest saaksid hakkama oma aine õpetamisega vene keeles ja umbes 10-20% inglise keeles. Ent nende andmete põhjal ei ole võimalik järeldada, kas koolid on valmis pakuma võõrkeelset õppekava ning seetõttu on vaja seda täiendavalt uurida.